

Merunmetsä 418-424-3-119, päätös METSO-kohteeksi tarjoamisesta

Yhdyskuntalautakunta 03.12.2024 § 199
953/11.05.05/2024

Valmistelijat Elina Laukkanen ja Tuija Selänpää

Asia ja ennakkovaikutusten arviointi

Lempäälän arvokkaiden luontokohteiden päivitysinventoinnit toteutettiin vuosina 2023-2024. Niiden yhteydessä kartoitettiin mm. Lempäälän kunnan omistuksessa olevia, luonnonarvoiltaan merkittäviä metsäalueita, jotka soveltuisivat METSO-ohjelman puitteissa suojeltaviksi kohteiksi. Ympäristövalvonnan talousarviossa vuodelle 2024 tavoitteena oli perustaa uusi METSO-kohde kunnan maalle. Tämä tavoite tukee Lempäälän kuntastrategian tavoitetta luonnon monimuotoisuuden vaalimisesta sekä vastaa osaltaan jätettyyn valtuustoaloitteeseen (14.6.2023) metsien suojelutoimenpiteiden kartoittamisesta, jossa esitettiin että Lempäälän kunta selvittää mahdollisuutta suojella osa sen omista metsistä. Vuonna 2023 (YHDLTK 5.12.2023 § 176) hyväksytyn Lempäälän kunnan luonnon monimuotoisuusohjelman tavoitteena on viherverkostojen vahvistaminen. Kattava suojelualueverkosto edistää viherverkostojen säilymistä.

Alue jää edelleen Lempäälän kunnan omistukseen ja valtio maksaa 82 000 € suuruisen korvauksen aiheutuneesta taloudellisen hyödyn menetyksestä. Alueen ominaispiirteet ja uhanalaiset luontotyytit rajoittavat tavanomaisia metsänhoitotoimenpiteitä alueella. Alue kytkeytyy muihin läheisiin suojelualueisiin ja sen monimuotoiset luontoarvot todennäköisesti houkuttelevat luontomatkailijoita, jotka voivat tuoda alueelle positiivisia taloudellisia vaikutuksia. Päätöksellä katsotaan olevan tärkeä vaikutus yksittäisenä toimenpiteenä ihmisten viihtyisyyteen ja hyvinvointiin nopeasti kehittyvässä kunnassa. Asialla ei ole henkilöstövaikutuksia.

Tausta

METSO on Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma, jonka avulla metsänomistajaryhmät (pl. valtio) voivat suojella metsiään ja vaalia niiden monimuotoisuutta. Ohjelman tavoitteena on osaltaan pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen sekä vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys vuoteen 2025 mennessä. Keskeisiä toteuttajia ovat ELY-keskukset, Suomen metsäkeskus ja Metsähallitus. Metsäsektorin toimijat kuten MTK, metsänhoitoyhdistykset ja metsäteollisuusyritykset sekä Suomen Kuntaliitto ja luonnonsuojelujärjestöt ovat mukana yhteistyössä.

Kohteiden soveltuvuus ohjelmaan arvioidaan luonnontieteellisten valintaperusteiden avulla. Ohjelmassa suojellaan metsiä, jotka ovat luonnonarvoiltaan monipuolisia ja eliölajien elinympäristöinä erityisen arvokkaita. Lisäksi voidaan huomioida kohteiden sosiaalista merkitystä kuten virkistyskäyttöä sekä maisema- ja kulttuuriarvoja. Alueen valintaan vaikuttaa myös pinta-ala ja kytkeytyvyys olemassa oleviin suojelualueisiin.

Vapaaehtoisuuteen perustuvassa METSO-ohjelmassa toteutetaan pysyvää ja määräaikaista metsien suojelua sekä luonnonhoitoa. Määräaikaista suojelusopimuksia ei kuitenkaan toistaiseksi tehdä kuntien kanssa. Ohjelmaan soveltuvan metsän omistaja tekee päätöksen turvaamiskeinosta ja valtio korvaa puuntuotannon tulomenetyksistä aiheutuneet kustannukset, joten ohjelma on maanomistajalle tulonlähde.

Kuntien omistamia kohteita koskevat suojelu- ja korvauspäätökset hyväksytetään ympäristöministeriössä.

METSO-ohjelmaan soveltuvan kohteen voi myydä valtiolle tai hakea sille yksityismaiden luonnonsuojelualueen perustamista, jolloin alueen omistus säilyy hakijalla. Luonnonsuojelualueen perustamisen aiheuttamista taloudellisista menetyksistä maksettava korvaus lasketaan puuston käyvän arvon mukaan. Kunnille maksetaan osittaiskorvausta, joka on täydessä metsätalouksikäytössä olevasta alueesta enintään 50 % alueen käyvästä metsätalouksarvosta. Virkistyskäytössä olevista kohteista maksettava korvaus on 0-50 %.

Jos kunta haluaa saada korvauksen suojelupäätöksen aiheuttamasta taloudellisen hyödynmenetyksestä, tulee siitä lain mukaan sopia ennen päätöksen antamista. Maksettavan korvauksen määrittelemiseksi kunnan on hakemuksessaan esitettävä selvitys kohteen luonnonsuojelualueeksi perustamisen aiheuttamista taloudellisista menetyksistä verrattuna nykyiseen maankäyttöön.

Lempäälässä on ennestään kaksitoista METSO-kohdetta; Pastellin, Rajamaan, Ruokolaisen, Maijalan, Itkosen, Peltolan, Vapaavuoren I ja II, Majaniemen ja Pauniemen metsät sekä Koipitaipale ja Tapion lehto. Näistä Koipitaipale on Lempäälän kunnan omistuksessa.

Merunmetsästä METSO-kohde

Lempäälän kunnan kokonaan omistama Merunmetsä (418-424-3-119) on kooltaan 30,7 hehtaaria. Kyseessä on metsäinen monibiotooppi, josta löytyy mm. vanhaa sekametsää, lehtoja ja tervaleppäluhtaa. Alueen luontoarvoa nostavat runsas lahoppuun määrä, merkit vanhoista metsäpaloista, metsälehmusten runsaus sekä kytkeytyvyys olemassa oleviin suojelualueisiin. Alueen läpi kulkee Birgitan polun retkeilyreitti.

Merunmetsä on inventoitu Pirkanmaan ELY-keskuksen toimesta vuonna 2024, jonka perusteella alue soveltuu METSO-kohteeksi. Suojeltavan alueen rajauksesta on neuvoteltu kunnan ympäristönsuojelun ja ELY-keskuksen kesken. Aluerajauksessa huomioitiin alueen METSO-kelpoisuus, luontoarvot, kaavoitustilanne, mahdolliset vesihuoltoon ja sähköjakeluun liittyvät rakenteet, virkistyskäyttö- ja metsänhoitotarpeet.

Merunmetsän suojelu toteuttaa vuonna 2023 hyväksytyt Lempäälän kunnan luonnon monimuotoisuusohjelman tavoitetta viherverkostojen vahvistamisesta. Lempäälän kunnan omistamista metsäalueista on suojeltu 3,8 %. Merunmetsän suojelun myötä kunnan omistuksessa olevien suojeltujen alueiden osuus nousi 6,4 %:iin.

Kaavoituspäällikön (19.11.2024) lausunnon mukaan alueen osoittaminen Metso-ohjelman mukaiseksi suojelualueeksi rauhoitusmääräyksineen toteuttaa osaltaan maankäytön tavoitteita. Yhdyskuntarakenteen laajentuessa on tärkeää suunnitelmallisesti huolehtia myös tulevaisuuden viheralueverkostosta sekä turvata tarvittavat ekologiset yhteydet ja edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Strategisessa yleiskaavassa alue onkin merkitty erityisenä luonnonrauhan ydinalueena, jolla otetaan huomioon luonnon hyvinvointi ja hyvinvointivaikutukset tärkeänä osana Lempäälän vetovoimaa. Alueelle on tarkoitus luoda merkittävä virkistys- ja luonnonrauhan kokonaisuus. Ydinalue pyritään säilyttämään rakentamattomana sekä riittävän laajana ja yhtenäisenä. Haettava METSO-suojelualue täydentää osaltaan strategisen yleiskaavan ja maakuntakaavan tavoitteita. Aiemmin on Merunlahden pohjoispuolelle myönnetty METSO-suojelualue, joka liittyy haettavaan alueeseen

Kirskaanniemen virkistysalueen sekä muiden virkistykseen liittyvien toiminnallisten alueiden kautta muodostaen alueelle yhtenäisen ekologisen kokonaisuuden ja vyöhykkeen. Alue on samalla osana maakunnallisesti merkittävää ekologista verkostoa Tampereelta etelään ja tukee luonnonympäristön kytkeytyvyyttä, säilymistä ja virkistyskäyttöä. Alue kytkeytyy myös sinivierluonnon monimuotoisuuden ekologiseen verkostoon ja ydinalueeseen (maakuntakaavaehdotus). Alueen suojele tukee hyvin kuntastrategian, maakuntakaavan ja strategisen yleiskaavan tavoitteita sekä kaavoihin liittyviä lainsäädännöllisiä sisältövaatimuksia (mahdolliset tulevat kaavat). Päätöksellä on merkittävä tärkeä vaikutus yksittäisenä toimenpiteenä Lempäälän ympäristöön, ihmisten viihtyisyyteen, kuntalaisten hyvinvointiin ja luonnon monimuotoisuuteen nopeasti kehittyvässä kunnassa. Ulkoiluun liittyvä toiminta onnistuu hyvin turvaamalla Birgitan polun läpikulkuyhteys sekä sallimalla muun muassa alueella luontoa vahingoittamaton liikkuminen ja marjastus. Birgitan polun yhteyden ylläpidossa ja kostean kohdan lankkujen sijoittamisessa on hyvä ottaa huomioon myös maastopyöräily, ettei se ohjaudu reitin ulkopuolelle.

Kiinteistölle ei kohdistu rasitteita, eikä siellä sijaitse kunnallistekniikkaa, kuten sähkölinjoja, kaapeleita, vesi- ja viemärijohtoja tai teitä, jotka vaatisivat ylläpitoa tai kunnostusta. Ennallistamis- ja hoitotoimet sekä laavu/tulipaikan perustaminen on huomioitu liitteenä olevissa rauhoitusmääräyksissä ja ne on mahdollista toteuttaa myöhemmin ELY-keskuksen hyväksymän suunnitelman mukaisesti.

ELY-keskus on tehnyt kunnalle tarjouksen 82 000 euron rauhoituskorvauksesta. Tarjous perustuu metsäkeskuksen metsävaratietoon sekä maastokäynnillä tehtyyn puustoarvioon. Alue jää edelleen Lempäälän kunnan omistukseen ja valtio maksaa korvauksen aiheutuneesta taloudellisen hyödyn menetyksestä.

Toimivalta: Kunnanhallitus on toimivaltainen päättämään asiasta yleistoimivaltansa puitteissa.

Lisätietoja: Yhdyskuntajohtaja, p. 050 383 9608 ja ympäristötarkastaja, p. 041 730 9603.

Esittelijä	Yhdyskuntajohtaja
Päätösehdotus	Yhdyskuntalautakunta päättää 1. esittää kunnanhallitukselle, että Lempäälän kunta tarjoaa Merunmetsän 418-424-3-119 METSO-ohjelmaan edellä selostusosassa esitetyn sekä liitekartan rajauksen mukaisesti. Toteutumisen ehtona ovat rauhoitusmääräykset sekä esitetyt korvaukset Lempäälän kunnalle. 2. esittää kunnanhallitukselle, että se valtuuttaa yhdyskuntajohtajan ja ympäristöpäällikön sopimaan rauhoitussäännöksistä ja korvauksesta Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa sekä allekirjoittamaan METSO-ohjelmaa koskevan sopimuksen.
Päätös	Yhdyskuntalautakunta hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti. Merkittiin pöytäkirjaan, että tämä pykälä tarkistettiin kokouksessa. Merkittiin pöytäkirjaan, että kaavoituspäällikkö Teija Mäkelä poistui kokouksesta kesken pykälän käsittelyn klo 17.51.
Otteet	kirjaamo.pirkanmaa@ely-keskus.fi
Tiedoksi	valmistelijat